

Program 2023 – 2027

Vedtatt på årsmøtet 4. mars 2023

Innhold

1. Utenforskap, mangfold og bærekraftsmål	3
2. Sammen for Vestfold.....	3
3. Et inkluderende Vestfold	4
Sentrum Vestfold vil:	4
4. 5. Klima og natur	4
Sentrum Vestfold vil:	4
5. Grønn framkommelighet og smart mobilitet.....	5
5.1 Vei.....	5
Sentrum Vestfold vil:	5
5.2 Kollektiv	5
5.3 Luftfart.....	6
5.4 Digitalt	6
6 Folkehelse i Vestfold.....	6
Sentrum Vestfold vil:	6
7 Utdanning i Vestfold.....	7
7.1 Videregående opplæring.....	7
Sentrum Vestfold vil:	7
7.2 Fagskolen.....	8
7.3 Voksenopplæring i skole	8
8 Tannhelse i Vestfold	8
Sentrum Vestfold vil:	8
9 Internasjonalisering.....	8
Sentrum Vestfold vil:	9
10. En bærekraftig areal- og næringspolitikk	9
Sentrum Vestfold vil:	9
11. Vestfold – et fyrtårn for kultur og fritid	10
Sentrum Vestfold vil:	10

1. Utenforskap, mangfold og bærekraftsmål

Partiet Sentrum setter mennesker og bærekraft først. Vi bygger vår politikk på menneskerettighetene og FNs bærekraftsmål. Vi ønsker en bærekraftig utvikling som tilfredsstiller dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter og behov.

Vi er blokkuavhengige og livssynsåpne. Vi vil ha et rettferdig samfunn med plass til alle. Mennesker er en ressurs og mangfold en styrke.

Sammen med klimaendringene, er voksende utenforskap vår tids største samfunns- og bærekraftsutfordring. Det gir fravær av håp og mangel på muligheter til å endre egen situasjon. Samfunnet mister verdifulle ressurser.

Partiet Sentrum vil stå opp mot all diskriminering. Kampen mot utenforskap, for like rettigheter og muligheter for alle, er vår sak nummer en.

Partiet Sentrum fremmer verdien av mangfold. Alle mennesker har behov for anerkjennelse, respekt og tilhørighet. Samfunnet må bygge på styrken av at vi er forskjellige, har ulike evner og egenskaper.

Fellesskapet må være et rom der alle kan være seg selv. Vi vil sikre at alle mennesker får et godt og rettferdig grunnlag for å leve livet sitt. Vi vil sørge for at alle barn og unge har et trygt og godt oppvekstmiljø med lik rett til god omsorg, helsetjenester, plass i barnehage og SFO uavhengig av foreldrenes økonomi, gode og trygge boforhold, deltakelse i lek, fritidsaktiviteter og en inkluderende og god utdanning.

Å skape god livskvalitet for alle handler grunnleggende om menneskerettigheter og sosial rettferdighet.

2. Sammen for Vestfold

Vi har alle fått livet i gave – og jorda til låns. Målet vårt er å skape et mer rettferdig samfunn med plass til alle.

Vårt politiske arbeid bygger på menneskerettighetene og tanken om bærekraftige løsninger for samfunnet.

Alle mennesker er forskjellige med ulike evner, anlegg og egenskaper. Alle har noe å bidra med. Samfunnet må bygges på styrken i at vi er forskjellige. Partiet Sentrum i Vestfold vil jobbe for å sikre gode offentlige ordninger, samtidig som vi heier fram private initiativ.

Bare gjennom aktiv samhandling kan vi sikre et godt, framtidig velferdssamfunn.

Et samfunn med små sosiale forskjeller hvor ingen faller utenfor og med arbeid for alle, er et uttalt mål for partiet.

3. Et inkluderende Vestfold

Vestfold skal være i front for å skape et inkluderende samfunn, og gjennom aktiv politikk skal Vestfold skape den beste inkluderingsarenaen i Norge.

Sosialt fellesskap er en viktig ramme for læring og utvikling, enten man er liten eller stor. Å være utenfor samfunnet, uansett grunn, gir store omkostninger for den enkelte og for samfunnet.

Alle har rett til å delta i samfunnslivet ut fra forutsetningene hver og en har. Fylkeskommunen må spille på lag med innbyggerne, med kommunene og med andre aktører for å skape gode inkluderingsarenaer i Vestfold.

En vellykket inkludering er en viktig del av regionalt og lokalt utviklingsarbeid. Alle innbyggere er med på å forme lokalsamfunnet de bor i.

Frivillige lag og organisasjoner er limet i samfunnet, og hvert år blir det gjort et svært mye frivillig arbeid i by og bygd. Frivillig arbeid gir mange gode møteplasser og mulighet for inkludering.

Alle som vokser opp eller som kommer til landet, får på en eller annen måte et møte med videregående opplæring på veg inn i arbeidslivet.

På flere områder må arbeidet med inkludering styrkes, slik at færre faller utenfor arbeidslivet. Målet er å få alle inn i en meningsfull hverdag.

Et tett samarbeid mellom partene i arbeidslivet sikrer en nødvendig kompetanse for samfunn og enkeltindivid. Dette gir gode og meningsfulle liv for alle som får delta aktivt i yrkeslivet.

Et tidlig samspill mellom kommune/lærebedrift, skole og opplæringskontor, vil kunne kvalitetssikre opplæringen og se sammenhengen mellom teori og praksis, som gjør elevene bedre rustet til læretid og fagprøve/fagbrev.

Sentrum Vestfold vil:

- ha flere lærlingeplasser i fylkeskommunal regi
- sikre en nullvisjon mot frafall i videregående opplæring
- være en pådriver for samskaping mellom ulike offentlige instanser og sikre et godt utdanningsløp for voksne og for mennesker med minoritetsspråklig bakgrunn
- videreutvikle samarbeid med frivillige for å styrke integrering
- arbeide for at papirløse skal få rett til å jobbe, ta utdanning og få nødvendig helsehjelp

4. 5. Klima og natur

Verden har to store utfordringer som også Vestfold må jobbe aktivt med: bruken av naturen som påvirker klimaet og klimaendringene som påvirker naturen. En velfungerende natur i god stand kan hjelpe oss å håndtere klimaendringer. Partiet Sentrum skal på alle områder der fylkeskommunen har ansvar, ha en offensiv klima- og miljøpolitikk og en nyskapende, grønn energipolitikk.

Sentrum Vestfold vil:

- redusere utslippet av klimagasser slik at de nasjonale målene på minst 55 prosent innen 2030 blir nådd.

- redusere arealbruksendringer som fører til nedbygging av skog, myr og annen urørt natur.
- at fylkeskommunens bygg skal om mulig være selvforsynt med lokal, og i størst mulig grad fornybar, energi. Der dette ikke lar seg gjøre, skal en sette i gang energisparende tiltak.
- sikre energibalanse nasjonalt og internasjonalt gjennom en skånsom utbygging av vann, sol og vindenergi, samt arbeide for nye energiløsninger.

5. Grønn framkommelighet og smart mobilitet

God kommunikasjon er nøkkelen for å opprettholde og videreutvikle bosetning og næringsliv i Vestfold. Vestfold har utfordringer med å sikre god og trygg veg for alle. Trafikksikkerhet vil derfor bli høgt prioritert av Partiet Sentrum i Vestfold.

I Vestfold har vi mange gode eksempel på at bosted og arbeidsted ikke er på samme sted. Å være koblet til et raskt nett gir gode muligheter for å kunne jobbe der du bor og redusere pendling. Gjennom å sikre gode veier, godt kollektivtilbud og bredbånd til alle vil det bli mer attraktivt å bo i fylket.

Politikken må utformes for å nå de nasjonale målene om nullutslipp og nullvekst i biltrafikken, og alle større veg og kollektivprosjekt må ta hensyn til naturen.

5.1 Vei

Prioriteringene fremover må rettes mot trafikksikre veier, rassikring og et større søkelys på de myke trafikantene. Sentrum Vestfold vil arbeide for å nedskalere tanken om store firefelts veier og heller sette søkelys på å sikre gode veier som reduserer drivstofforbruket.

Finansiering og opprustning av fylkesveiene vil være en prioritert oppgave.

Bypakke Tønsberg skal bidra til gode transportløsninger. Prosjektet bidrar til reduksjon av klimagassutslipp, til effektiv arealbruk og har som mål at veksten i persontransporten tas med kollektivtransport, sykling og gange (nullvekstmålet). I et tett samarbeid mellom fylkeskommunen og kommunene Tønsberg og Færder må det arbeides langsiktig med transportplanlegging.

Sentrum Vestfold vil:

- at flere fylkesveier får bedre standard
- støtte innføring av veiprising som en mer rettferdig ordning enn dagens bompengesystem
- at gang- og sykkelveier blir et alternativ til å bruke bil og for å sikre de myke trafikantene

5.2 Kollektiv

- sikre et godt tilbud på jernbanen mellom Oslo og Vestfold
- sikre et godt kollektivtilbud i hele fylket med tilbud også i helger og på kveldstid
- ha samarbeid med drosjenæringen om å gi et relevant tilbud der andre kollektivtilbud er vanskelig å realisere
 - redusere kollektivsatsene slik at kollektivtilbudet blir det foretrukne alternativet
 - styrke ordninga med tilrettelagt transport (TT-kort)

5.3 Luftfart

- stimulere til bruk av ny teknologi som vil redusere utslipp fra flytrafikken
- sikre dagens flyplass på Torp

5.4 Digitalt

- Sentrum i Vestfold vil arbeide for å ha 100 % dekning av fiber eller annen teknologi som gir et likeverdig tilbud

6 Folkehelse i Vestfold

Sentrum Vestfold har som mål å videreføre og videreutvikle det arbeidet som ligger til grunn for Regional plan for folkehelse i Vestfold 2019 – 2030.

Planen har som mål å fremme helse og trivsel for alle, og bidra til å utjevne sosiale helseforskjeller.

Planen har fire samfunns mål:

1. Folkehelseperspektivet er tydelig og prioritert innenfor alle samfunnsområder.
2. Nærmiljø og lokalsamfunn utvikles kontinuerlig som ressurser for helse og trivsel.
3. Innbyggerne opplever trygghet og tilhørighet, og muligheter til å bidra i samfunnet.
4. Vilåårene for helsefremmende levevaner er forbedret.

Disse målene er i tråd med Sentrum Vestfold sine verdivalg for folkehelsearbeid. Med vår politikk vil vi være med å bedre folkehelsen i Vestfold ytterligere. Med kunnskap og forebygging vil vi kunne yte tiltak til det beste for enkeltindividet, samfunnet og for folkehelsen.

Folkehelseloven bygger på fem grunnleggende prinsipper for folkehelsearbeid:

- Prinsippet om å utjevne sosiale helseforskjeller
- Helse i alt vi gjør
- Bærekraftig utvikling
- Føre var-prinsippet
- Medvirkning

Det er lovpålagt at fylkeskommunen skal ha oversikt over helsetilstanden til befolkningen i sitt fylke og de faktorene som påvirker helsetilstanden. Fylkeskommunen har derfor et viktig samfunnsoppdrag i å samordne innsatsen i fylket og fremme en bred, åpen og inkluderende samfunnsutvikling i hele fylket.

Partiet Sentrum skal være et friskt pust i norsk politikk som er klar til å mobilisere og følge opp disse grunnleggende prinsippene til beste for deg, ditt lokalsamfunn og ditt fylke.

Sentrum Vestfold vil:

- prioritere psykisk helsefremmende og livsmestrende tiltak i videregående opplæring som lavterskeltilbud.
- styrke samarbeidet mellom fylkeskommunale tilbud, spesialhelsetjenesten og kommunale tilbud for ungdom.

- styrke helsesykepleiertjenesten for ungdom i videregående opplæring.
- prioritere de brede befolkningsrettede tiltakene og samarbeide med frivillig sektor.
- at barnevernet må få en tverrfaglig samhandlingsbro uten å bli hindret av en restriktiv praktisering av taushetsplikten. Tverretattlig samhandling må ha barnet i fokus, på tvers av fylkes -og kommunegrenser. Vi må satse på landsbyen rundt barnet, familiene, skolene, PPT, de kommunale helse- og omsorgstjenestene, habiliteringstjenesten og skolehelsetjenesten.
- at barnevernet må få økt bemanning og gi barnevernslederne økt kunnskap om hvordan de best kan støtte sine ansatte.

7 Utdanning i Vestfold

Alle mennesker har lik rett til utvikling og utdanning. Vi som samfunn må sørge for at alle kan erfare mestring, livshåp og få mot til å gå ut i skole og arbeidsliv. Til dette trengs det et godt lag rundt elevene, der skoleledelse, lærere og helsetjenesten samarbeider til beste for eleven. Tidlig innsats vil lønne seg. Kostnadene ved å bli satt utenfor utdanning, arbeid og opplæring er langt større enn å forebygge. Det skal være et mål at alle fullfører videregående opplæring. Utdanning er en rett man har, og Sentrum Vestfold ønsker å ivareta et desentralisert utdanningstilbud som sikrer et tilbud nært der en bor.

7.1 Videregående opplæring

Sentrum Vestfold ønsker en sterk offentlig skole, som sammen med private ideelle tilbud gir en god skole for elevene.

Sentrum Vestfold vil:

- øke kontaktlærerressursen for å sikre en god oppfølging av elevene og god kontakt med hjemmet.
- styrke rådgivingstjenesten i videregående skole for å veilede ungdommer inn i utdanninger samfunnet trenger.
- formalisere samarbeidet i overgangen mellom ungdomsskole og videregående skole for å forhindre feilvalg av utdanningsløp.
- styrke samarbeidet mellom skole og næringsliv med tanke på arbeid med innovasjon og entreprenørskap.
- styrke tilgangen til lærlingeplasser
- styrke yrkesfagene og yrkesfaglig retning for å sikre at flere får plass på ønsket utdanningsprogram.
- styrke Oppfølgingstjenesten (OT) og Pedagogiskpsykologisk tjeneste (PPT).
- opprettholde søkelyset på arbeid mot mobbing i den videregående skolen og for lærlinger.
- ha flere helsesykepleiere i skolen for å fange opp dagens utfordringsbilde og behov ved å bidra økonomisk til kommunene.
- styrke opplæring i psykisk helsevett og psykisk førstehjelp.
- innføre selvmordsforebyggende program i skolen.
- styrke forebyggende arbeid for barn og unge som står i fare for å oppleve et vedvarende utenforskap.
- prioritere innkjøp av gode og universelt utformede læreverker til skolen, både til digital og analog bruk.

7.2 Fagskolen

Fagskolen i Vestfold og Telemark tilbyr høyere yrkesfaglige utdanninger innen ledelsesfag, helsefag, elektro, teknologifag, maritime fag og bygg/anlegg.

Fagskolen gir et godt tilbud som det offentlige og næringslivet etterspør. Sentrum Vestfold vil sikre en fortsatt god utvikling av fagskolen som svarer på de behov samfunnet har.

7.3 Voksenopplæring i skole

Fylket har fått et ansvar fra Stortinget til å gi alle i aldersgruppen 16 – 24 år en mulighet til å oppnå yrkeskompetanse, studiekompetanse eller planlagt grunnkompetanse. I tillegg er det fylkeskommunen sitt ansvar å gi voksne mulighet til å kvalifisere seg. Sentrum Vestfold ønsker en fylkeskommune som gir fleksibelt utdanningsløp for voksne og for ungdom. På denne måten sikrer en at flere fullfører utdanningen sin og oppdaterer kompetansen underveis i yrkeslivet.

Utenforskap i arbeidslivet blant unge henger sammen med utdanningsnivå. Unge uten fullført videregående skole og innvandrere utgjør en stor andel av de som ikke fullfører videregående eller universitetsutdanning. Å styrke voksenopplæringen og fagskolen er en forutsetning for å lykkes med å forbygge utenforskap.

8 Tannhelse i Vestfold

Innbyggerne i Vestfold skal ha en god og sikker tannhelsetjeneste nært folket. For å løse oppgavene knyttet til tannhelsetjenesten, kreves det faglig kvalitet og tilstrekkelige ressurser.

Sentrum Vestfold vil:

- jobbe for å beholde desentraliserte tilbud som gjør at innbyggerne slipper lang reisevei for å få behandling.
- jobbe for at tannhelse blir likestilt med annen helsetjeneste.
- jobbe med holdningsskapende tiltak for å redusere kosmetisk press blant barn og unge.
- sikre nok kompetanse faglig og administrativt slik at oppgavene i tjenesten kan løses på best mulig måte.

9 Internasjonalisering

Vestfold har alltid sett utover og har i hundrevis av år utviklet handel og kulturutveksling som har styrket vårt eget fylke på mange måter.

Internasjonalt samarbeid er viktig for å styrke næringsliv og utdanning i Vestfold.

Vestfold har en egen strategiplan for internasjonalisering som skal bidra til å gjøre fylket rustet til den omstillingen FNs bærekraftsmål forutsetter. Strategien skal bidra til å realisere verdiskaping gjennom grønn omstilling og samhandling for å løse komplekse samfunnsutfordringer.

EU har betydelige midler til utveksling og utvikling av samarbeid mellom de ulike europeiske landene. Både næring, kultur, frivillige organisasjoner, idrett og videregående skoler bør stimuleres til å delta mer i slike prosjekter.

Det er spesielt viktig at Vestfold styrker det internasjonale samarbeidet mellom skoler og skoleelever i hele Europa. En styrking av internasjonalt samarbeid vil kunne hjelpe skolene med søknader om midler i EU-systemet.

Sentrum Vestfold vil:

- støtte de videregående skolene og kulturinstitusjonenes evne til internasjonalisering.
- gi frivillig arbeid og idrett bedre rammebetingelser for internasjonalt samarbeid.
- øke ressursene til opplæring skoleledere i internasjonalt arbeid.
- markedsføre og legge til rette for at næringslivet ser mulighetene i et internasjonalt samarbeid når det gjelder import og eksport.

10. En bærekraftig areal- og næringspolitikk

Vestfold sitt næringsliv er variert, og vi er svært langt framme på mange områder. I Vestfold har vi en kreativ gründerkultur som har tilført regionen nye arbeidsplasser og skapt ringvirkninger.

Næringslivet har opp gjennom historien stått overfor store utfordringer som har skapt endringer. Arbeidsplasser har blitt lagt ned, og nye har blitt skapt. Når vi i dag står overfor en klimakrise, har det gitt utfordringer som næringslivet allerede har tatt tak i. Vi ser en framvekst av grønne næringer som bare for noen år siden var utenkelige.

Vestfold er langt fremme i teknologiutvikling, og denne utviklingen må intensiveres slik at samfunnet blir mer bærekraftig. Sentrum vil arbeide for å videreutvikle det forpliktende samarbeidet mellom ulike offentlige og private aktører for å sikre at arbeidet med grønn omstilling skaper nye muligheter og nye bærekraftige næringer.

Natur og arts mangfold er i dag truet. Vi må ta vare på naturen og arts mangfoldet i Norge gjennom å redusere inngrepene i naturen. I fremtiden må vi jobbe for å få inn arealnøytralitetsprinsippet i samfunnet.

Turistnæringen er en stor næring i Vestfold og gir mange gode arbeidsplasser og skaper positive ringvirkninger i lokalsamfunnene i fylket. Like fullt er det mange utfordringer i denne næringen som det er nødvendig å ta tak i. Spesielt handler dette om slitasje på og nedbygging av sårbar natur. Gjennom utbygging av areal til næring, boliger og fritidsboliger taper naturen. Og globalt står turistnæringen for en stor del av det totale utslippet av klimagasser hvis man tar med all transport av mennesker.

Sentrum Vestfold vil:

- ha FN sine 17 bærekraftsmål inn i alle planer og gi dem større relevans i den aktive politikken.
- at Vestfold fylkeskommune gjennom aktivt planarbeid skal redusere tap av sårbar natur og gjennom det sikre bedre ivaretagelse av arts mangfoldet.
- sikre en aktiv næringspolitikk som gir nye arbeidsplasser innenfor grønn sektor.
- jobbe for arealnøytralitet og unngå utbygging av urørt natur og særlig være restriktiv til nye områder for utbygging av fritidsboliger.
- ta vårt ansvar for å sikre energibalanse nasjonalt og internasjonalt gjennom en skånsom utbygging av vann, sol og vindenergi, samt jobbe for nye energiløsninger.
- jobbe for at alle havner har samme regelverk med krav til miljøteknologi om bord i båtene.

11.Vestfold – et fyrtårn for kultur og fritid

Kultur, idrett og frivillighet har en unik kraft til å kunne inspirere, begeistre, skape tilhørighet og identitet og er med på å forebygge utenforskap. Å investere i kultur er å investere i mennesker og framtid.

Sentrum Vestfold ønsker å bli kjent med, ta vare på og videreutvikle Vestfold sitt rike og mangfoldige kulturliv. Vestfold skal være et ledende kulturfylke med satsing både på toppnivå og bredde innen kultur og idrett.

Sentrum Vestfold er opptatt av et kulturliv som rommer frivillige lag og organisasjoner, idrett og friluftsliv, profesjonelt og frivillig kunst- og kulturliv og institusjoner og virksomheter. Vi vil arbeide for at det rike kulturlivet gir rom for et enda bredere mangfold.

Frivilligheten har lange tradisjoner i Norge og står sterkt i Vestfold. Frivilligheten skaper aktivitet, gir tilhørighet, den inkluderer og er en arena dere alle slipper til. Her er alle velkomne og likeverdige. Sentrum Vestfold ønsker at frivilligheten og organisasjoner skal få forutsigbare rammebetingelser og at de skal møte minst mulig byråkrati.

Sentrum Vestfold vil:

- legge til rette for at alle skal kunne delta i kultur, idrett og frivillighet uavhengig av økonomi, sosial status, alder, kjønn, kjønnsuttrykk, seksuell legning og kulturell, religiøs og etnisk bakgrunn.
- stimulere til fysisk aktivitet gjennom å bygge ut nærmiljøanlegg, turløyper og utendørs treningsanlegg som er tilgjengelige for alle.
- legge til rette for egenorganisert idrett, blant annet gjennom å etablere ordninger der flerbrukshaller kan brukes til uorganisert idrett og fritidstilbud for alle.
- legge til rette for at barn og unge skal møte trygge, gode og rusfrie miljø innen idrett, kunst og kultur.
- arbeide for at nynorsk fortsatt skal være et levende bruksspråk i Norge.
- videreutvikle de eksisterende fylkeskommunale tiltakene innen kultur, idrett og frivillighet.
- grunnlovsfeste allemannsretten.
- legge til rette for at det finnes koordinatorene i kommunene og fylkeskommunen som bistår frivillig sektor.

Program 2023-2027

Vedtatt på årsmøtet 4. mars 2023

Partiet Sentrum Telemark

Innhold

1. Utenforskap, mangfold og bærekraftsmål	2
2. Sammen for Telemark	2
3. Et inkluderende Telemark	3
Sentrum Telemark vil jobbe for	3
4. Klima og natur	3
Sentrum Telemark vil:	3
5. Grønn framkommelighet og smart mobilitet	4
5.1 Vei	4
Sentrum Telemark vil:	4
5.2 Kollektiv	4
5.3 Luftfart	5
5.4 Digitalt	5
6. Folkehelse i Telemark	5
Sentrum Telemark vil:	5
7. Utdanning i Telemark	6
7.1 Videregående opplæring	6
Sentrum Telemark vil:	6
7.2 Fagskolen	7
7.3 Voksenopplæring i skole	7
8. Tannhelse i Telemark	7
Sentrum Telemark vil:	7
9. Internasjonalisering	7
Sentrum Telemark vil:	8
10. En bærekraftig areal- og næringspolitikk	8
Sentrum Telemark vil:	8
11. Telemark – et fyrtårn for kultur og fritid	8
Sentrum Telemark vil:	9

1. Utenforskap, mangfold og bærekraftsmål

Partiet Sentrum setter mennesker og bærekraft først. Vi bygger vår politikk på menneskerettighetene og FNs bærekraftsmål. Vi ønsker en bærekraftig utvikling som tilfredsstiller dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter og behov.

Vi er blokkuavhengige og livssynsåpne. Vi vil ha et rettferdig samfunn med plass til alle. Mennesker er en ressurs og mangfold en styrke.

Sammen med klimaendringene, er voksende utenforskap vår tids største samfunns- og bærekraftsutfordring. Det gir fravær av håp og mangel på muligheter til å endre egen situasjon. Samfunnet mister verdifulle ressurser.

Partiet Sentrum vil stå opp mot all diskriminering. Kampen mot utenforskap, for like rettigheter og muligheter for alle, er vår sak nummer en.

Partiet Sentrum fremmer verdien av mangfold. Alle mennesker har behov for anerkjennelse, respekt og tilhørighet. Samfunnet må bygge på styrken av at vi er forskjellige, har ulike evner og egenskaper.

Felleskapet må være et rom der alle kan være seg selv. Vi vil sikre at alle mennesker får et godt og rettferdig grunnlag for å leve livet sitt. Vi vil sørge for at alle barn og unge har et trygt og godt oppvekstmiljø med lik rett til god omsorg, helsetjenester, plass i barnehage og SFO uavhengig av foreldrenes økonomi, gode og trygge boforhold, deltakelse i lek, fritidsaktiviteter og en inkluderende og god utdanning.

Å skape god livskvalitet for alle handler grunnleggende om menneskerettigheter og sosial rettferdighet.

2. Sammen for Telemark

Vi har alle fått livet i gave – og jorda til låns. Dette er Partiet Sentrums verdigrunnlag.

Vårt politiske arbeid bygger på menneskerettighetene og tanken om bærekraftige løsninger for samfunnet, hvor målet er å skape et mer rettferdig samfunn med plass til alle.

Alle mennesker er forskjellige med ulike evner, anlegg og egenskaper. Alle har noe å bidra med. Samfunnet må bygges på styrken i at vi er forskjellige.

Partiet Sentrum i Telemark vil jobbe for å sikre gode offentlige ordninger, samtidig som vi heier fram private initiativ.

Bare gjennom aktiv samhandling kan vi sikre et godt, framtidig velferdssamfunn.

Et samfunn med små sosiale forskjeller hvor ingen faller utenfor og med arbeid for alle, er et uttalt mål for partiet.

Klimaendringene og de negative følgene de har for naturen, krever en aktiv klimapolitikk som vi mener kan oppnås gjennom bærekraftig utvikling.

3. Et inkluderende Telemark

Telemark skal være i front for å skape et inkluderende samfunn. Gjennom aktiv politikk skal Telemark skape Norges beste inkluderingsarena.

Sosialt fellesskap er en viktig ramme for læring og utvikling, enten man er liten eller stor. Å være utenfor samfunnet, uansett grunn, gir store omkostninger for den enkelte og for samfunnet.

Alle har rett til å delta i samfunnslivet ut fra egne forutsetninger. Fylkeskommunen må spille på lag med innbyggerne, med kommunene og med andre aktører for å skape gode inkluderings-arenaer i Telemark.

En vellykket inkludering er en viktig del av regionalt og lokalt utviklingsarbeid. Alle innbyggere er med på å forme lokalsamfunnet de bor i.

Frivillige lag og organisasjoner er limet i samfunnet. Frivillig arbeid i by og bygd utgjør årlig mye godt arbeid, og gir mange gode møteplasser og muligheter for inkludering.

Alle som vokser opp eller som kommer til landet, vil på veg inn i arbeidslivet møte videregående opplæring på en eller annen måte.

På flere områder må arbeidet med inkludering styrkes, slik at færre faller utenfor arbeidslivet. Målet er å få alle inn i en meningsfull hverdag.

Et tett samarbeid mellom partene i arbeidslivet sikrer en nødvendig kompetanse for samfunn og enkeltindivid. Dette gir gode og meningsfulle liv for alle som får delta aktivt i yrkeslivet.

Et tidlig samspill mellom kommune/lærebedrift, skole og opplæringskontor, vil kunne kvalitetssikre opplæringen og se sammenhengen mellom teori og praksis, som gjør elevene bedre rustet til læretid og fagprøve/fagbrev.

Sentrum Telemark vil jobbe for

- flere lærlingplasser i fylkeskommunal regi
- en nullvisjon mot frafall i videregående opplæring
- å være en pådriver for samhandling mellom ulike offentlige instanser
- å sikre et godt utdanningsløp for alle voksne, også for mennesker med minoritetsspråklig bakgrunn
- å videreutvikle samarbeidet med frivilligheten
- å styrke integrering
- at papirløse skal få rett til å jobbe, ta utdanning og få nødvendig helsehjelp

4. Klima og natur

Bruk av naturen som påvirker klimaet og klimaendringene som påvirker naturen er to av de store utfordringene verden står overfor. En velfungerende natur i god stand kan hjelpe oss å håndtere klimaendringer. Partiet Sentrum i Telemark skal på alle områder der fylkeskommunen har ansvar, bidra til en offensiv klima- og miljøpolitikk og en nyskapende, grønn energipolitikk.

Sentrum Telemark vil:

- redusere utslippet av klimagasser slik at de nasjonale målene på minst 55 prosent innen 2030 blir nådd.

- redusere arealbruksendringer som fører til nedbygging av matjord, skog, myr og annen urørt natur.
- at fylkeskommunens bygg skal om mulig være selvforsynt med lokal, og i størst mulig grad fornybar, energi. Der dette ikke lar seg gjøre, skal en sette i gang energisparende tiltak.
- sikre energibalanse nasjonalt og internasjonalt gjennom en skånsom utbygging av vann-, sol- og vindenergi, samt arbeide for nye energiløsninger.

5. Grønn framkommelighet og smart mobilitet

God kommunikasjon er nøkkelen til å opprettholde og videreutvikle bosetning og næringsliv i Telemark. Telemark har store utfordringer i å sikre god og trygg veg for alle. Rassikring og trafikktrygghet vil derfor bli høgt prioritert av Partiet Sentrum i Telemark.

I Telemark har vi mange eksempel på at vi ikke alltid bor og arbeider på samme sted. Gjennom å sikre gode veier, godt kollektivtilbud og et raskt og stabilt internett til alle, vil det bli mer attraktivt å bo i mindre sentrale strøk.

Politikken må utformes til å nå de nasjonale målene om nullutslipp og nullvekst i biltrafikken. Alle større vei- og kollektivprosjekt må ta hensyn til naturen.

5.1 Vei

Prioriteringene fremover må rettes mot trafiksikre veier, rassikring og et større fokus på de myke trafikantene. Sentrum Telemark vil arbeide for å nedskalere planer om arealkrevende motorveier og heller fokusere på sikre, gode veier som reduserer drivstofforbruket.

Finansiering og opprustning av fylkesveiene vil være en prioritert oppgave.

Grenlandsområdet er den mest folkerike delen av fylket. Bypakke Grenland skal bidra til at Grenland blir et attraktivt sted å bo og til gode transportløsninger. Prosjektet bidrar til reduksjon av klimagassutslipp og til effektiv arealbruk. Målet er at veksten i persontransporten tas med kollektivtransport, sykling og gange (nullvekstmålet). Gjennom partnerskap mellom Grenlands-kommunene, fylket og staten må utvikling og utbygging av veisystem og kollektivtrafikk sikres i fremtidige byveksttaler.

Sentrum Telemark vil:

- øke tilskuddet til rassikring i fylket
- at flere fylkesveier får bedre standard
- støtte innføring av veiprising som en mer rettferdig ordning enn dagens bompengesystem
- gjøre gang- og sykkelveier til et trygt alternativ til å bruke bil

5.2 Kollektiv

- sikre et godt jernbanetilbud Skien - Oslo og Grenland - Notodden (Bratsbergbanen)
 - sikre et godt kollektivtilbud i hele fylket med tilbud også i helger og på kveldstid.
 - samarbeide med drosjenæringen om et relevant tilbud der andre kollektivtilbud er vanskelig å realisere
- redusere kollektivsatsene slik at kollektivtilbudet blir det foretrukne alternativet

- styrke ordninga med tilrettelagt transport (TT-kort)

5.3 Luftfart

- stimulere til bruk av ny teknologi som vil redusere utslipp fra flytrafikken
- sikre dagens flyplasstruktur (Torp og Notodden)

5.4 Digitalt

- at Telemark skal ha 100 % dekning av høyhastighets it-nett.

6. Folkehelse i Telemark

Sentrum Telemark har som mål å videreføre og videreutvikle det arbeidet som ligger til grunn for Regional plan for folkehelse i Telemark 2018 – 2030.

Planen har fire satsningsområder:

1. Kunnskapsbasert og systematisk folkehelsearbeid
2. Helsefremmende oppvekst (0-18 år)
3. Helsefremmende voksenliv (18-70 år)
4. Samfunnsutvikling for en aktiv alderdom (70+ år)

Disse satsningsområdene er helt i tråd med Sentrum Telemarks verdivalg for folkehelsearbeid. Vår politikk vil være å bedre folkehelsen i Telemark ytterligere. Med kunnskap og forebygging vil vi kunne yte tiltak til det beste for enkeltindividet, samfunnet og for folkehelsen.

Folkehelseloven bygger på fem grunnleggende prinsipper for folkehelsearbeid:

- Prinsippet om å utjevne sosiale helseforskjeller
- Helse i alt vi gjør
- Bærekraftig utvikling
- Føre var-prinsippet
- Medvirkning

Det er lovpålagt at fylkeskommunen skal ha oversikt over helsetilstanden til befolkningen i sitt fylke og de faktorene som påvirker denne. Fylkeskommunen har derfor et viktig samfunnsoppdrag både med å samordne innsatsen og fremme en bred, åpen og inkluderende samfunnsutvikling i hele fylket.

Partiet Sentrum skal være et friskt pust i norsk politikk og være klar til å mobilisere og følge opp disse grunnleggende prinsippene til beste for deg, ditt lokalsamfunn og ditt fylke.

Sentrum Telemark vil:

- prioritere et lavterskeltilbud for psykisk helsefremmende og livsmestrende tiltak i videregående opplæring.
- styrke samarbeidet mellom fylkeskommunale tilbud, spesialhelsetjenesten og kommunale tilbud for ungdom.
- styrke helsesykepleiertjenesten for ungdom i videregående opplæring.

- prioritere de brede befolkningsrettede tiltakene og samarbeide med frivillig sektor.
- at barnevernet må få en tverrfaglig samhandlingsbro uten å bli hindret av en restriktiv praktisering av taushetsplikten. Tverretattlig samhandling må ha barnet i fokus, på tvers av fylkes -og kommunegrenser. Vi må satse på landsbyen rundt barnet, familiene, skolene, PPT, de kommunale helse- og omsorgstjenestene, habiliteringstjenesten og skolehelsetjenesten.
- at barnevernet må få økt bemanning og gi barnevernslederene økt kunnskap om hvordan de best kan støtte sine ansatte.

7. Utdanning i Telemark

Alle mennesker har lik rett til utvikling og utdanning. Vi som samfunn må sørge for at alle kan erfare mestring og livshåp, og få mot til å gå ut i skole og arbeidsliv. Til dette trengs det et godt lag rundt elevene. Skoleledelse, lærere og helsetjeneste må samarbeide til beste for eleven. Tidlig innsats vil lønne seg. Kostnadene ved å bli satt utenfor utdanning, arbeid og opplæring er langt større enn forebygging. Målet er at alle fullfører videregående opplæring. Utdanning er en rett man har, og Sentrum Telemark ønsker å ivareta et desentralisert utdanningstilbud som sikrer et tilbud nært der en bor.

7.1 Videregående opplæring

Sentrum Telemark ønsker en sterk offentlig skole, som sammen med private og ideelle tilbud gir en god skole for elevene.

Sentrum Telemark vil:

- øke kontaktlærerressursen for å sikre en god oppfølging av elevene, og god kontakt med hjemmet.
- styrke rådgivingstjenesten i videregående skole for å veilede ungdommer inn i utdanning samfunnet trenger.
- formalisere samarbeidet i overgang ungdomsskole - videregående skole for å forhindre feilvalg av utdanningsløp.
- styrke samarbeidet mellom skole og næringsliv med tanke på arbeid med innovasjon og entreprenørskap.
- styrke tilgangen til lærlingeplasser
- styrke yrkesfagene og yrkesfaglig retning for å sikre flere studieplasser på ønsket utdanningsprogram.
- styrke Oppfølgingstjenesten (OT) og Pedagogiskpsykologisk tjeneste (PPT).
- opprettholde fokuset på arbeid mot mobbing i den videregående skolen og for lærlinger.
- bidra økonomisk til kommunenes helsetjeneste i skolen for å fange opp dagens utfordringsbilde
- styrke opplæring i psykisk helsevett og psykisk førstehjelp.
- innføre selvmordsforebyggende program i skolen.
- styrke forebyggende arbeid for barn og unge som står i fare for å oppleve et vedvarende utenforskap.
- prioritere innkjøp av gode og universelt utformede læreverker til skolen, både til digitalt og analogt bruk.

7.2 Fagskolen

Fagskolen i Vestfold og Telemark tilbyr høyere yrkesfaglig utdanning innen ledelsesfag, helsefag, elektro, teknologifag, maritime fag og bygg/anlegg.

Fagskolen gir et godt tilbud som det offentlige og næringslivet etterspør. Sentrum Telemark vil sikre en fortsatt god utvikling av fagskolen som svarer på de behov samfunnet har.

7.3 Voksenopplæring i skole

Fylket har fått et ansvar fra Stortinget om å gi alle i aldersgruppen 16 – 24 år en mulighet til å oppnå yrkeskompetanse, studiekompetanse eller planlagt grunnkompetanse. I tillegg er det fylkeskommunens ansvar å gi voksne mulighet til å kvalifisere seg. Sentrum Telemark ønsker en fylkeskommune som gir fleksibelt utdanningsløp for både ungdom og voksne. På denne måten sikrer en at flere fullfører utdanningen og oppdaterer kompetansen underveis i yrkeslivet.

Utenforskap i arbeidslivet blant unge henger sammen med utdanningsnivå. Innvandrere og unge som dropper ut av skolen, utgjør en stor andel av de som ikke fullfører videregående skole eller har universitetsutdanning. En forutsetning for å lykkes med å forbygge utenforskap, er å styrke voksenopplæringen og fagskolen.

8. Tannhelse i Telemark

Innbyggerne i Telemark skal ha en god og sikker tannhelsetjeneste nært folket. For å løse oppgavene knyttet til tannhelsetjenesten, kreves det faglig kvalitet og tilstrekkelige ressurser.

Sentrum Telemark vil:

- jobbe for å beholde et desentraliserte tilbud, slik at innbyggerne slipper lang reisevei til behandlingen.
- jobbe for at tannhelse blir likestilt med annen helsetjeneste.
- jobbe med holdningsskapende tiltak for å redusere kosmetisk press blant barn og unge.
- sikre nok kompetanse faglig og administrativt, slik at oppgavene i tjenesten kan løses på best mulig måte.

9. Internasjonalisering

Telemark har alltid sett utover, og har i hundrevis av år utviklet handel og kulturutveksling. Dette har styrket vårt eget fylke på mange måter.

Internasjonalt samarbeid er viktig for å styrke næringsliv og utdanning i Telemark.

Telemark har en egen strategiplan for internasjonalisering som skal bidra til å gjøre fylket rustet til den omstillingen FNs bærekraftsmål forutsetter. Strategien skal bidra til å realisere verdiskaping gjennom grønn omstilling og samhandling for å løse komplekse samfunnsutfordringer.

EU har betydelige midler til utveksling og utvikling av samarbeid mellom ulike europeiske land. Både næring, kultur, frivillige organisasjoner, idrett og videregående skoler bør stimuleres til å delta mer i slike prosjekter.

Det er spesielt viktig at Telemark styrker det internasjonale samarbeidet mellom skoler og skoleelever i hele Europa. En styrking av internasjonalt samarbeid vil kunne hjelpe skolene med søknader om midler i EU-systemet.

Sentrum Telemark vil:

- støtte de videregående skolene og kulturinstitusjonenes evne til internasjonalisering.
- gi frivillig arbeid og idrett bedre rammebetingelser for internasjonalt samarbeid.
- øke ressursene til opplæring av skoleledere i internasjonalt arbeid.
- markedsføre og legge til rette for at næringslivet ser mulighetene i et internasjonalt samarbeid når det gjelder import og eksport.

10. En bærekraftig areal- og næringspolitikk

Telemarks næringsliv er variert, og vi er svært langt framme på mange områder. I Telemark har vi en kreativ gründerkultur, som har tilført regionen mange nye arbeidsplasser og skapt store ringvirkninger. Næringslivet har opp gjennom historien stått overfor store utfordringer som har skapt endringer. Arbeidsplasser har blitt lagt ned, og nye har blitt skapt. Når vi i dag står overfor en klimakrise, har det gitt utfordringer som næringsliv allerede har tatt tak i. Vi ser en framvekst av grønne næringer som bare for noen år siden var utenkelige.

Telemark er langt framme i teknologiutvikling, og denne utviklingen må intensiveres slik at samfunnet blir mer bærekraftig. Sentrum vil arbeide for å videreutvikle det forpliktende samarbeidet mellom ulike offentlige og private aktører. På den måten sikrer vi at arbeidet med grønn omstilling skaper nye muligheter og nye bærekraftige næringer.

Natur og arts mangfold er i dag truet. Vi må ta vare på naturen og arts mangfoldet i Norge gjennom å redusere inngrepene i naturen. I framtiden må vi jobbe for å få inn arealnøytralitetsprinsippet i samfunnet.

Turistnæringen er en stor næring i Telemark. Den gir mange gode arbeidsplasser og skaper positive ringvirkninger i lokalsamfunnene i fylket. Like fullt er det mange utfordringer i denne næringen som det er nødvendig å ta tak i. Spesielt handler dette om slitasje på, og nedbygging av sårbar natur. Gjennom utbygging av areal til næring, boliger og fritidsboliger, taper naturen. Hvis man tar med all transport av mennesker, står turistnæringen globalt for en stor del av det totale utslippet av klimagasser

Sentrum Telemark vil:

- ta FNs 17 bærekraftsmål inn i alle planer, og gi dem større relevans i den aktive politikken.
- Telemark fylkeskommune må gjennom aktivt planarbeid redusere tap av sårbar natur, og gjennom det sikre bedre ivaretagelse av arts mangfoldet.
- sikre en aktiv næringspolitikk som gir nye arbeidsplasser innenfor grønn sektor.
- jobbe for arealnøytralitet og unngå utbygging av urørt natur og særlig være restriktiv til nye områder for utbygging av fritidsboliger.
- ta vårt ansvar for å sikre energibalanse både nasjonalt og internasjonalt. Gjennom en skånsom utbygging av vann, sol og vindenergi, må vi jobbe for nye energiløsninger.
- jobbe for at alle havner har samme regelverk med krav til miljøteknologi om bord i båtene.

11. Telemark – et fyrtårn for kultur og fritid

Kultur, idrett og frivillighet har en unik kraft til å kunne inspirere, begeistre, skape tilhørighet og identitet, og er med på å forebygge utenforskap. Investering i kultur er å investere i mennesker og framtid.

Sentrum Telemark ønsker å bli kjent med, ta vare på og videreutvikle Telemarks rike og mangfoldige kulturliv. Telemark skal være et ledende kulturfylke med satsing både på toppnivå og bredde innen kultur og idrett.

Sentrum Telemark er opptatt av et kulturliv som rommer frivillige lag og organisasjoner, idrett og friluftsliv, profesjonelt og frivillig kunst- og kulturliv og institusjoner og virksomheter. Vi vil arbeide for at det rike kulturlivet gir rom for et enda bredere mangfold.

Frivilligheten har lange tradisjoner i Norge, og står ekstra sterkt i Telemark. Frivilligheten skaper aktivitet, gir tilhørighet, den inkluderer og er en arena der alle slipper til. Her er alle velkomne og likeverdige. Sentrum Telemark ønsker at frivilligheten og organisasjoner skal få forutsigbare rammebetingelser og at de skal møte minst mulig byråkrati.

Sentrum Telemark vil:

- legge til rette for at alle skal kunne delta i kultur, idrett og frivillighet uavhengig av økonomi, sosial status, alder, kjønn, kjønnsuttrykk, seksuell legning og kulturell, religiøs og etnisk bakgrunn.
- stimulere til fysisk aktivitet gjennom å bygge ut nærmiljøanlegg, turløyper og utendørs treningsanlegg som er tilgjengelige for alle.
- legge til rette for egenorganisert idrett, blant annet gjennom å etablere ordninger der flerbrukshaller kan brukes til uorganisert idrett og fritidstilbud for alle.
- legge til rette for at barn og unge skal møte trygge, gode og rusfrie miljøer innen idrett, kunst og kultur.
- arbeide for at nynorsk fortsatt skal være et levende bruksspråk i Norge.
- videreutvikle de eksisterende fylkeskommunale tiltakene innen kultur, idrett og frivillighet.
- grunnlovsfeste allemannsretten.
- legge til rette for at det finnes koordinatorene i kommunene og fylkeskommunen som bistår frivillig sektor.